

Naturnært skovbrug – hvorfor det?

Der har de sidste par år været ført en usædvanlig engageret debat om, hvorledes vi i fremtiden skal dyrke vor skov. Både på ekskursioner og i fagbladene har bølgerne gået højt om *naturnær skovdyrkning* i forhold til mere *traditional skovdyrkning* med fladedrift og store ensaldrende monokulturer.

Skov- og Naturstyrelsens udmelding om indførelse af naturnær skovdyrkning i hele statsskovbruget er blevet kraftigt kommenteret - ikke mindst indikationen af den ekstensivering, der samtidig finder sted. Samtidig er der fra visse sider stillet kraftigt spørgsmålstejn til hele konceptet ”naturnært skovbrug”.

Vi har dyrket skov i Danmark i et par hundrede år med baggrund i en omfattende praktisk viden og videnskabelig dokumentation. Hvorfor denne debat?

Fordi vi i de sidste 20-30 år er løbet ind i store problemer. Skovbruget har været udsat for en række stormkatastrofer, der har lagt distrikter øde og kuldkastet alle de økonomiske kalkuler, der lå som baggrund for dyrkningen. Ikke mindst nåletræsdistrikterne med store flader af ensaldrende monokulturer har været hårdt ramt. Men også løvtræet har mange steder været udsat for omfattende stormskader og svigtende sundhed i disponerede bevoksninger. Med stormskaderne følger insekt- og svampeangreb – hele skovklimaet, som er så vigtig for en stabil skov, er blevet ødelagt for mange år.

Sundhedsproblemerne i skovene synes generelt at være stigende. Visse træarter er særlig hårdt ramt, tænk på de røde rødgraner i 90'erne, elmen som er forsvundet, og nu senest er asken kommet i store vanskeligheder. De sidste begge endog gode danske hjemmehørende træarter.

Det er som om forudsætningerne for vort traditionelle skovbrug har ændret sig. Klimaet er blevet mere blæsende samt mildere. Det vil efter alt at dømme fortsætte – ja forværres.

Spørgsmålet er: Kan vi tilpasse vores driftsform, så vi kan øge skovens stabilitet, foretage en risikospredning og samtidig fastholde en målsætning med skovdyrkingen, der kan generere et stabilt økonomisk afkast og samtidig sikre en fortsat høj biodiversitet og gode rekreative udnyttelsesmuligheder ?? Det vi med andre ord kalder *en bæredygtig drift*.

Svaret på disse udfordringer kunne være indførelse af et nyt skovdyrkningskoncept: *naturnær skovdyrkning*.

Inspirationen er kommet fra Tyskland, hvor dyrkningsformen i mere eller mindre rendyrket form er praktiseret på en række distrikter (bl.a. Lensahn) og, hvor det tyske statsskovvæsen har indført konceptet som gældende for hele deres drift.

Hvad er så naturnær skovdyrkning? Den korte version: En driftsform, hvor man forsøger at udnytte naturens potentiale. Der lægges vægt på at bruge træarter, der er tilpasset lokalitetens jordbundsmæssige og klimatiske betingelser. Der bruges i større udstrækning flere træarter pr. arealenhed – det vil sige afskaffelse af monokulturer. Man bygger i højere grad på træernes evne til selvforyngelse og satser på mindre enhedsstørrelser – det vil sige afskaffelse af de store ensaldrende flader. Man bruger ikke kemi.

Umiddelbart måske ganske plausible retningslinjer – men med mange indbyggede problemer. De er blevet diskuteret intensivt i fagkredse og i fagblade, og Pro Silva har brugt 2009 til at endevende dem på to ekskursioner her i landet og én i Tyskland. På et afsluttende seminar i Hedeselskabets kantine i Viborg forsøgte vi at samle trådene og konkludere.

Naturnært skovbrug er en driftsform, der væsentligt adskiller sig fra traditionel drift. Der vil derfor altid være en tøven med at introducere den, da vort erfaringsgrundlag i vidt omfang bygger på

traditionel drift – det vil sige monokulturer og fladedrift. Naturnær skovdrift vil altså give nogle usikkerhedsfaktorer – vil vedkvaliteten kunne opretholdes? vil økonomien kunne bære?

Den altoverskyggende hæmsko for en reel debat om dette emne har været en meget forskellig fortolkning af og/eller definition af begrebet naturnær skovdrift, og dermed den måde konceptet er forstået og promoveret på. Blandt skovbrugsforskerne har uenigheden også været åbenlys. I hvert fald har der været usikkerhed om, hvad man troede, de andre troede, var naturnært skovbrug - kendetegnet ret godt i de to alternative betegnelser dogmatisk naturnært skovbrug og pragmatisk naturnært skovbrug.

Skovdyrkning kan beskrives ud fra en række bestemt definerede skovdyrkningssystemer. For eksempel renafdriftssystemet, skærmforyngelse, gruppevis foryngelse eller plukhugstsystemer. *Den dogmatiske naturskovsdrift* praktiseres i plukhugstsystemer, som er en blandingsskov bestående af mange træarter i alle aldre over hele fladen. Det er denne driftsform, der af nogle debattører er blevet opfattet som synonym med den skovdrift, man vil indføre i statsskovene. *Den pragmatiske naturskovsdrift* omfatter en bredere værktøjskasse, hvor en række skovdyrkningssystemer også små renafdrifter kan anvendes. Hver især praktiseret der, hvor det pågældende system ud fra biologiske, jordbundsmæssige og klimatiske betingelser er mest hensigtsmæssigt, når man ser på det overordnede mål for den naturnære drift: *et skovbrug uden kemi med et så vedvarende skovdække, at skovklimaet ikke forringes, og hvor vi ikke taber kontrol med dyrkningsmulighederne.*

Et pragmatisk dansk naturnært skovbrug kan således i større grad bygge på erfaringer og traditionelt videnskabeligt grundlag end driften i et rent plukhugstsystem. I stedet for drift baseret på optimering af enkelttræer, kan vi basere driften på *små* flader/bevoksninger. Det er et skovdyrkningssystem, hvor vi *ikke* opererer med blandede arter og aldre *overalt*, men hvor vi primært udnytter fladedriftens evne til at producere sikker vedkvalitet med de naturnære systemers robusthed ved at dyrke skoven i mindre eller større grupper af træer af mere eller mindre ens alder og med tilpassede artsblandinger. Hvor skærmforyngelse indgår som et vigtigt skovdyrkningsmæssigt redskab på linje med andre skovdyrkningssystemer herunder også mindre renafdrifter, hvor dette er nødvendigt – specielt i en overgangsfase.

Fremtidens skovdyrkning:

Det vil være meget optimistisk at præsentere et entydigt svar på, hvordan vi så i fremtiden skal dyrke vores skov. Men jeg vover nogle hint:

Vi skal primært prøve at få bedre kontrol med dyrkningsbetingelserne i vore skove. Vi skal have en mere stabil skov med et permanent skovdække, hvor risici og usikkerheder minimeres. Vi skal satse bredt og gennem træartsvalg og solidt kendskab til dyrkningsbetingelserne (klima/jordbund) give det bedste grundlag for en robust skov med optimale vækstvilkår. Vi skal udnytte naturens potentiale i form af udnyttelse af spontan foryngelse, hvor træart og proveniens er til stede og på den måde billiggøre vore kulturer. Hvor spontan (naturlig) foryngelse ikke indfinder sig eller ikke producerer godt nok udgangsmateriale, skal vi bruge holmevise selvfor yngelser (hjælpe for yngelsen i gang med f. eks. jordbearbejdning). Hvor de rigtige træarter/provenienser ikke findes og/eller, hvor nye træarter skal introduceres, skal vi bruge indplantninger i større og mindre holme/bevoksninger. Det materiale, der kommer ud af de forskellige foryngelsessystemer skal vi *dyrke og pleje*, så kvalitet og dermed økonomi optimeres. For de nåletrædominerede skovsystemer gælder, at indplantning af mere løvtræ og stabile/ selvfor yngende nåletræarter er en afgørende faktor for at opnå den stabilitet og på længere sigt det skovklima, som er forudsætningen for den beskrevne skovdyrkning.

Det er problemstillinger som disse vi diskuterer i Pro Silva. **Derfor meld dig ind i Pro Silva!** (www.prosilva.dk).